Štev. 37. V Ljubljani, 10. septembra 1909. II. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Poziv napredni slovenski javnosti!

Klerikalizem še nikdar ni s tako brutalno silo butal ob slovensko napredno učiteljstvo kakor danes. Težko prenaša učiteljstvo največkrat krivične udarce klerikalne nasilnosti, a vendar junaško brani svojo čast in krepko odbija vse napade, ki mu jih predbaciva umazani nasprotnik. Ne vda se!

Toda zaman ves trud učiteljstva, da ne pripomore k njega boju tudi slovenska napredna javnost! Ni slovenske napredne javnosti samo moralna dolžnost, temveč je celo nje lastni interes, da podpira napredno učiteljstvo, ker v naprednem učiteljstvu leži naprednost naroda.

Ne s puhlo frazo „prijatelj učiteljstva“, temveč dejansko pokažite, da se zanimate za učiteljska vprašanja s tem, da se vsi do zadnjega naročite na „Učiteljskega Tovariša“ in podpirate po naprednih listih učiteljstvo v moralnem oziru, z naročnino pa v gmotnem oziru.

Pokažite, da slovensko napredno učiteljstvo ni osamljeno, da je z njim tudi slov. napredna javnost, ki ga podpira in brani!

Opomba: Vse napredno časopisje prosimo za ponatisk tega poziva!

Ob 40letnici državnega ljudskošolskega zakona.

Govoril dr. Ljudevit Pivko na XXI. glavni skupščini „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ v Mariboru 16. avgusta 1909.

(Konec.)

Spomnimo se nekaterih darov, ki nam jih je prinesel državni ljudskošolski zakon!

Predvsem slavimo svoj šolski zakon, ker zahteva osemletni obvezni šolski obisk. Nekoliko lahkokrilih besed smo s tem igraje izrekli, toda kdo ve, ali se zavedamo zadosti, kake neizmerne važnosti je ta točka. Naš zakon zahteva, da naj obiskuje vsak otrok brez razlike rodu, imetja in spola v nežni dobi od 6. do 14. leta šolo, kjer se mu izobrazi zavest splošne državljanske enakosti in kjer se vzgojuje na podlagi domače rodovinske vzgoje za poznejše delo v javnosti za družbo, narod in državo. V tej dobi se izogne otrok težjemu delu na polju, v rokodelski delavnici ali v tvornici, h kateremu že silijo dandanes često zlasti ubožnejši starši in brezvestni ljudje nežno mladino, češ, da jim otrok vsaj deloma nadomešča pomanjkujoče delavske moči. Tem otrokom je državni ljudskošolski zakon velik dobrotnik in rešitelj; ljudska šola dobiva po modernem socialnem razvoju polagoma zopet tisti pomen, ki ga je imela pri Grkih, kjer je (σχολή) značila prosto dobo, namenjeno duševnemu delu in telesnemu počitku ter krepčanju. Stranke, ki zahtevajo samo šestletno šolsko obveznost, da bi torej obiskoval otrok šolo le od 6.—12. leta, bi rade pahnile zlasti ubožnega, telesno in duševno še nezrelega otroka v kruti in neusmiljeni življenski boj, rade bi mu naložile trud in težke skrbi, ki tlačijo itak odrasle ljudi prehudo s svojo grozno težo. Če dosežejo nasprotniki šole, da se skrajša šolska obveznost, potem se oropa velik del naše mladine dvoje lepih brezskrbnih let.

A tudi z narodnega stališča se mora strogo obsojati izrabljanje otroških moči za težka poljska in tvorniška dela. Če vržemo otroka prezgodaj iz šole na delo, potem ne bomo imeli več krepkega tretjega pokoljenja, in narod bi polagoma propadal in hiral. Narodni blagor torej zahteva, da varčimo z otroškimi močmi in da branimo vsaj osemletno šolsko obveznost.

Še ene misli ne smemo zamolčati, s katero se trajno pečajo nasprotniki ljudske izobrazbe in šole. Gospodje, ki se zavzemajo za šestletni šolski pouk, bi radi odščipnili zadnji dve leti, namreč 13. in 14. leto. Otroku ne privoščijo šole zlasti v tisti dobi, ko že sam samostojno mnogo misli in presoja in ko je že jako dovzeten za učiteljeve besede. Torej v tistih letih, ki so vrhunec in cvet ljudskošolskega vzgojevalnega dela. Nasprotnikom ljudske izobrazbe se vidi seveda v tem največja nevarnost, če ostane otrok v dobi od 12. do 14. leta pod vodstvom izobraženega učitelja, navdahnjenega z modernimi svetovnimi nazori, s katerimi bi seznanjal otroka. Zato delujejo s tistimi nizkimi in neodkritimi sredstvi javno in tajno, javno kujskajoč na shodih in tajno šepetajoč neukemu kmetu na uho: „Glej, kmet, tebi je treba otroka doma in na polju. Delavcev nimaš, lastni otrok pa ti pohajkuje po šolskih klopeh, dasiravno je močan dovolj in se je v šestih letih dobro naučil pisati, čitati in računati. S tem znanjem bo se že prebil v življenju. Kaj mu je treba še dve leti posedati v šoli in se učiti o severnih medvedih, o malajskih otokih in o raznih nepotrebnih rečeh, ki jih naš človek nikdar ne rabi v življenju!“

Takšen govor je neukemu očetu kaj pogodu, ker ni zmožen, da bi ocenil koristi šole. Zaradi tega ima protišolska agitacija toliko uspehov. Nasprotniki ljudske šole vedo, da je v njihovo korist, če preprosto ljudstvo ne črpa iz svetovnega znanja in napredka, vedo, zakaj iz naših kmetov in delavcev ne smejo postati moderni ljudje, k čemur bi jih pripravljala dobra ljudska šola. Isti nasprotniki osemletne šolske obveznosti pa ne povedo ljudstvu, da se sedaj resno premotriva uvedba dveletne vojaške službe do katerih ne bo pripustila vojaška uprava neizobraženih mladeničev, ki so obiskovali ljudsko šolo samo 6 let; ne pojasnijo kmetu, da bi po uvedbi šestletne šolske obveznosti imel sicer nezrelega dečka dve leti doma takrat, ko mu ne opravi nobenega pravega dela pošteno, da ga bo pa pozneje, ko bi mu bil sin imenitna delavska moč, moral najbrž pogrešati leto dni več, ker bo mu služil — zaradi pomanjkanja inteligence — tri leta vojake namesto dveh.

Osemletna šolska dolžnost se je dejansko odpravila že leta 1883. Svobodomiselno zakonovo besedilo se ni strogo izvrševalo, zato pa se je uvedla takozvana „zmerna in razumna praksa“, kar pomeni, da so se odsekavali zakonu posamezni napredni principi. Ko se je ustanovil leta 1879 v državnem zboru „železni krog pravice“, v katerega je stopilo tudi češko plemstvo s Staročehi, takrat so se pripravljala tla za protišolsko delo in za boj proti državnemu ljudskošolskemu zakonu. Predlogi princa Liechtensteina in dr. Ebenhocha so zahtevali omejitev šolske obveznosti in učiva. Taaffejeva kupčija je imela uspeh, ker se je dne 28. aprila 1883 sprejela po hudem boju s 170 proti 167 takozvana šolska novela, ki je s § 21. odstranila osemletno šolsko dolžnost. S tem se je storil prvi korak k raznim daljšim olajšavam.

Druga važna pridobitev državnega ljudskošolskega zakona je bila uvedba realij med učne predmete v ljudski šoli. Pouk v prirodoslovju, zemljepisju, zgodovini in ostalih prostih posvetnih predmetih znači velik napredek v našem ljudskem šolstvu.

Reorganizacija učiteljišč in preobrazba učiteljske omike je bila potrebna posledica novega ljudskošolskega zakona. Sedaj so se položili temelji posvetnemu učiteljskemu stanu, ki je čisto moderna prikazen. Država je morala skrbeti, da se vzgoji učiteljstvo obširnejšega znanja in obzorja, ker bi drugače ljudska šola ne mogla uspešno delovati. Kot vzgojevalni zavodi učiteljstva so se razvila učiteljišča v sedanji obliki, ki jim je določil organizacijski

LISTEK.

Ob odkritju Volaričevega spomenika.

Spisal Janko Leban.

(Dalje.)

Kar dobi nekega dne vrnjene pesmi in pismo. Kar vriskal je veselja. Seveda mu je Valenta pisal, da skladbe niso za javnost, ampak da jim treba poprave, vendar pa, da iz njih spozna, da postane iz njega, ako se bo učil in vadil, kdaj še — imeniten skladatelj! To ga je toli navdušilo, da se je še bolj poglobil v skladanje. Toliko o njegovem začetku. Rad se je seznanjal z bližnjimi mu vojaškimi kapelniki. Pravil mi je, da je v Gorici „Platzmusik“ svirala kar tri njegove skladbe, da je imel željo Slovence osrečiti z eno opero, to menda veš. Žal, da je prezgodaj šel.“

Tako tovariš Kavs.

Kot učitelj je Volarič našel v skladatelju Danilo Fajgelju v glasbenih rečeh dobrega svetovalca. Ta ga je tudi napotil, da je stopil kot skladatelj v javnost in mu je tudi avtografoval prvi opus.

Fajgelj je bil sploh mnenja, da bi bil Volarič postal na glasbenem polju to, kar je bil S. Gregorčič na pesniškem. Rekel je tudi, da bi v njem imeli svojega Mozarta, da je bil rešen moreče učiteljske službe, v kateri je moral prebiti mnogo šikan.

Da pa osvetlim dejanje in nehanje Volaričevo na trnjevi poti skozi življenje, objaviti hočem njegova pisma, ki jih je meni pisal, intimnemu prijatelju svojemu! Žal, da se mi jih je mnogo izgubilo ob raznih preseljevanjih, a tudi pričujoča govorijo glasno govorico in kažejo Volaričevo dušno življenje v vsem lesku in blesku. Znano je, da so taka pisma silno važna za poznavanje „glave in srca“ dotičnega pisca. Pri tem se moram že vnaprej zavarovati proti očitanju, da bi hotel z objavo teh pisem koga žaliti. če se kdo čuti zadetega, naj lepo obudi kes ter si potrka na prsi: Mea culpa!

In sedaj začnimo s pismi v kronološkem redu.

I.

(Kratka vsebina: 1. Krajni in okrajni nadzornik sta mu nasprotna. 2. Duhovnik tudi.)

Dragi Janko!

Očitaš mi, da Ti ne pišem. Kako to? Ali nisi dobil pred 2 ali 3 tedni mojega obširnega lista? Jaz sem pričakoval, da mi odgovoriš, a zdaj pa praviš, da Ti niti pisal nisem. Morda se je list kako izgubil? Mogoče. Jaz ne nosim listov sam na pošto; lehko je tedaj, da mi dotičnik vrže list v kot a — 5 kr. dene v žep. No, kar je, to je! Oprosti. — „Iskrice“ sem dobil — prav primerne so mladini. Hvala! — Ali boš nadaljeval? Prav bi bilo. Jaz namerujem zdaj o počitnicah kaj izdati. Prašal bom najprej Žnidarčiča, ako bi hotel on založiti, ako ne, pa založim jaz sam. Ti si že prost, mi Brici pa moramo še do 16./VIII. požirati šolski prah. A konečno, se ve bomo mi na boljem — „kdor se zadnji smeje . . .“

Prašaš me zaradi izleta: Naša podružnica sv. C. in M. izvolila me je zastopnika za občni zbor, ki bo menda nekje na Koroškem. Kdaj bo, ne vem — a to je glavna točka. Jaz namreč ne grem poprej nikamor, ampak ob onej priliki (kedar zvem dan za zborovanja) par dni poprej odrinem na pot. To mislim tako izvršiti: od Krmina z železnico na Koroško — tam 3 ali 4 dni, potem čez Predel v Kobarid — tu zopet 4, 5 dni — na to domov. Zato Ti pač ne morem za zdaj nič določnega povedati. Težko je tudi to, ker Ti že skoro počitnice dokončaš, ko jaz šele začnem počivati. Skupno bi kvečemu zamogla kam iti od 19. do konec avgusta, a kam? Kaj misliš Ti? Prideš pogledat v Kozano? Naznani mi. — Žal mi je, da nama gre projekt nekam navskriž. Pa, vederemo.

Meni se godi vedno enako — družina zdrava — vročina velika — tožijo me vsak mesec. Nadzornika — krajni in okrajni — sta mi nasprotna — naš duhovnik in jaz sva kakor pes in mačka — ljudje so zaradi vednih zamud veliko kaznovani, zato jezni na me — misli si tedaj, kako prijetno življenje imam. Pa kaj hočem: Geduld bringt Rosen . . . . . Števrjan ostal je Jugu (kar je pač naravno; jaz sem mislil, da ga ne nastavijo zaradi vedne bolehnosti) — Kojsko dobi Širok (zdaj bo res: nadučitelj) — Leban iz Kojskega bi moral na Brje (a noče sprejeti) — Cenčič iz Vedrjana bi imel priti v Šmartno, toda se upira. Ali ne pride Vrč v Briski Št. Lovrenc? In Ti? — Ako ostane Laharnar v Sežani bode mari kaj bolje i za Te. Kaj? — Jaz ostanem še v Kozani — čakajmo! Pa saj tudi ni veliko izbirati. Saj veš, kak je svet, a plače so povsod enake. Kdaj nam povišajo? Najbrže o svetem Nikoli!

Novic ni posebnih. Kaj uganjaš pa Ti? Kako preženeš te počitnice? Soproga? — Odpiši mi kaj kmalu! Srčen pozdrav obema!

Tvoj

H. Volarič.

statut (1874) obseg učiva. Toda učiteljišč je ustanovila država premalo. Šolska novela je vzela določbo o nadaljevalnih tečajih za učitelje na vseučiliščih, zato pa je uvedla disciplinarno kazen za učiteljsko izvenšolsko delovanje Kot posledica novega toka po šolski noveli se je izdal leta 1886. novi organizacijski statut za učiteljišča, ki je znižal minimum učiteljske izobrazbe, kateri se je zahteval izza leta 1874., ker se je vzelo zavodom precej prirodoslovnega učiva, zato pa se je pridalo toliko in toliko ur pouku cerkvene godbe.

Vesela točka šolske novele so bile naredbe o meščanskih šolah, ki pa zlasti za Slovence niso imele takrat in še dolgo pozneje nobenega pomena.

Kar se je godilo v naslednjih 25 letih šolske novele, je vse le njena naravna posledica ali pa z njo v sorodu. Poleg redkih naprednih drobtinic opazujemo v raznovrstnih naredbah od Taaffejevih do Gessmannovih in najnovejših dob dosledno reakcionarno smer v šolstvu.

A vkljub vsemu temu ne obupavamo, ker vidimo po 40 letih državnega ljudskošolskega zakona krasen razvoj avstrijskega ljudskega šolstva, ki ga niti šolska novela ni mogla ovirati. Statistika ljudskih šol, šolskih otrok in učiteljstva nam govori o tem nedvomno jasno. Notranja ureditev šolstva, šolskih stavb in učnih pripomočkov se stalno izpopolnuje. Učiteljstvo si je po veliki večini svesto svojih pedagoških in didaktičnih nalog, kakor nam dokazujejo njegova dela, izjave in sklepi učiteljskih zborovanj in konferenc, Učiteljstvo ima dandanes lepo stanovsko organizacijo in je v gmotnem in moralnem oziru za najhujšo silo samostojno.

Dotod smo dospeli. Kaj nam pa obeta bodočnost? Kaka usoda čaka naše ljudsko šolstvo? Da se dandanes nekoliko pogrezamo in da se imamo resno bati nasprotnikov šolstva, to dobro čuti vsak prijatelj šole. Na tihem se bojimo cele katastrofe, če bi najmočnejše stranke našega državnega zbora segle po državnem ljudskošolskem zakonu. Morda bi ga današnji državni zbor že prevrgel, toda zdi se, da so nasprotniki dobre ljudske šole precej previdni in nekako zadovoljni z dejanskim vplivom na šolstvo, da niti ne marajo izpreminjati mrtvega zakonskega besedila ter dražiti po nepotrebnem naprednih duhov. Stvar bi ne bila posebno lahka, to čutijo oni in to vedo tisti, ki so pripravljeni braniti vsaj to, kar imamo.

Na drugo stran pa se odpira ljudskemu šolstvo že celo drugačen svet. Če je postala iz šolstva v dosedanjem razvoju iz cerkvene posvetna demokraška državna institucija, še ni zadosti, da bi bili z njo zadovoljni v tej obliki. V vseh kulturnih državah se stremi za poglobitvijo in reformo učiteljske izobrazbe. Sedaj se je že ukoreninilo prepričanje, da se imajo priznati vseučilišča kot središča znanstvenega in izobraževalnega dela kot najprimernejši zavodi za učiteljsko izobrazbo. Toda da se ugodi zahtevam, ki jih izrekamo z besedami „akademična izobrazba“, je potrebna delitev sedanjih prenapolnjenih filozofskih fakultet na znanstveno-teoretični in na strokovno-tehnični oddelek. V drugem bi se izobraževalo učiteljstvo za raznovrstne šole. Seveda je treba odpraviti učiteljišča v sedanji obliki ter zahtevati, da dovrši učiteljski kandidat reformirano srednjo šolo. Značilno je, da nastajajo v Ameriki že posebne šolske fakultete — educational departments. Dokler se ta reforma ne izvede, nam naj za silo zadoščajo za nadaljevalno izobrazbo vseučiliški tečaji v počitnicah, ki se morajo tudi na Slovenskem kmalu ukoreniniti. Kadar se razširi učiteljska izobrazba, takrat se povzdigne tudi kulturni pomen in družabno stališče našega stanu.

Dandanes se učiteljevo delo ne sme več omejevati na šolsko sobo. Učitelj ima vršiti važno nalogo na polju ljudske izobrazbe. Po uvedbi splošne šolske dolžnosti, splošne, enake in direktne volilne pravice, splošne vojaške dolžnosti in narodne šole se je povzdignila naloga državljanskega življenja in je nastala potreba nadaljevalne izobrazbe odrasli mladini ter ljudske izobrazbe sploh.

Ko se je podržavilo ljudsko šolstvo, takrat še ni bilo na mah zadostno izobraženih pedagoških strokovnjakov, ki bi bili prevzeli upravo šolstva. Kar se je vzelo bogoslovcem, so vzeli v roke juristi, ki pa se po naravnem razvoju šolske uprave polagoma odtegujejo in prepuščajo svoje vodilno mesto pedagogom. Vse šolstvo stremi po avtonomiji v okviru države in nasledek bo, da se bo morala razdružiti v skupnem ministrstvu. V dogledni dobi bomo imeli kot najvišji šolski urad posebno naučno ministrstvo, ki mu bodo stali ob strani kot posvetovalni organi najvišji šolski sveti, ločeni po narodnosti. Če hoče biti uprava teh svetov količkaj demokraška, potem se njihovi člani ne smejo imenovati, ampak svobodna volitev jih mora posaditi na ta važna mesta. Na Francoskem že imamo podobno institucijo — conseil superieur de l' instruction publique. Takrat bo tudi konec raznih političkih in strankarskih vplivov na šolstvo, olajšalo se bo breme večnega ukazovanja, reglementovanja in šolskega birokratizma. Prosta šola in prosto učiteljstvo bosta prva kulturna činitelja v narodih in državi.

Sklenimo! Radi trdimo in deklamujemo po 40 letih državnega ljudskošolskega zakona, da je ljudska šola nositeljica kulture do najnižjih slojev naroda; radi hvalimo ljudsko šolo, da je obrodila tudi v slovanskih narodih novo življenje; priznajmo tudi in izprevidimo, da je naša bodočnost odvisna od šolske izobrazbe sedanjih in prihodnjih rodov in bodimo na straži za dobro narodno šolo.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca avgusta: **K 166.485·12.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od ½2.—½3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Ne na Kranjsko?

(Od Save.)

„Učit. Tov.“ je priobčil v predzadnji številki članek „Tovariši abiturienti!“ v katerem se svari mladi učiteljski naraščaj pred Kranjsko, ki je v zadnjem času zaslovela po nečloveškem in nepravičnem zatiranju ljudskošolskega učiteljstva.

Dotični članek je gotovo pisal mož blagega srca, ki je že sam občutil vso težo duhovniške pesti, ki pa te ne privošči ubogemu abiturientu, ki poln idealov zapušča učiteljišče. Usmiljenje do mladeniča, ne pa politiška modrost sta mu potisnila pero v roke. Pravim — politiška modrost!

Ali bi bilo v resnici politiško modro oropati kranjsko deželo naprednega učiteljskega naraščaja?

Nihče drugi bi ne bil bolje vesel posledic tega oklica kakor klerikalni kolovodje. Saj imajo vendar vse persekucije naprednega učiteljstva namen, kolikor mogoče zatreti napredno učiteljstvo. In ko bo enkrat to pobito, pride na vrsto tudi Slomškarija. Klerikalcem tudi ta ni všeč, ali dokler bodo še napredne učiteljske vrste močne, tako dolgo bo imela še Slomškarija svoj Eldorado.

Pripravljen pa je že tajni načrt, po katerem pride tudi Slomškariji dan plačila, a sedaj jo še rabijo kot bojno sredstvo proti nam. Ker vedo, da bi bila izprememba ljudskošolskega zakona povod burnim demonstracijam in generalnemu štrajku, da bi znala biti opasna vsemu vladajočemu sistemu in v prvi vrsti klerikalcem samim, ker vedo, da vpije danes ljudstvo „kralj je umrl“ a jutri že „živel kralj“: zaraditega bodo pustili zakon pri miru, a prelomili ga bodo kjer, kadar in kolikorkrat se jim bo zdela potreba. To delajo danes proti naprednjakom, jutri že zna to zadeti Slomškarje.*) V prvi vrsti hočejo uvesti povsod poldnevni pouk ter v praksi odpraviti šolske kazni. Potom svojih demogoških glasil bodo jeli opozarjati ljudstvo, da se mu ničesar ni potreba bati, ako otrok ne pošilja redno v šolo.

S takim namigavanjem se bo doseglo, da se bo število učencev krčilo in učni uspeh manjšal. Tam, kjer je bilo prej po 200 obiskujočih otrok, jih bo potem še komaj po 50. Namesto 3 učiteljskih oseb, bo zadostovala ena, nadzorniki — podrepniki pa bodo zahtevali le še trivium, a realije bodo zanemarjali, kakor se danes godi na Tirolskem in v Galiciji. Učitelj take šole bo moral biti v prvi vrsti organist, mežnar in grobokop, potem še-le učitelj — kakor na Tirolskem. Nekega dne se bo potem zaprlo c. kr. učiteljišče, in vzgojo naraščaja prevzamejo redovniki. Ljubljančanom se bo nudil nov prizor. V črnih suknjah, obritih lic in s pipami v ustih bodo hodili prihodnji vzgojevalci naroda po tlaku ljubljanskih ulic na izprehod. Saj pravim, klerikalci že dobro vedo, s kom nadomestijo nas in Slomškarje. Sedaj v prehodni dobi se pa še poslužujejo učiteljev za silo, t. j. bivših propadlih dijakov, certifikatistov itd., kjer pa ni mogoče nastaviti moškega kot voditelja, nastavijo voditeljico, kar je tudi protizakonito. Pomanjkanje pravih učiteljev jim je deveta briga, saj je dosti načinov nadomeščanja. Prej ko izgine zadnji moderni učitelj in bodisi ta naprednjak ali Slomškar, prej zasije ljudstvu ona zlata doba popolne duhovniške nadvlade in izsesavanja kakor na Španskem. In kaj pa učiteljice, ki dajo še največ materijala klerikalni učiteljski organizaciji? Njih število se bo izdatno skrčilo. Po vaških enorazrednicah bodemo nahajali edino le moške, zakaj ženska je kot taka po duhovniških nazorih nevredna opravljati službo mežnarja, za vzgojo meščanskih deklet skrbele pa bodo nune, in le kot take se bodo mogle še Slomškarice udeleževati klerikalnega naobraževalnega delovanja. Lepa perspektiva! Dragi bralec, draga bralka, nikar ne mislita, da je to sad moje domišljije. To je že davno sklenjeno v generalnem štabu klerikalnih armad, na to se pri nas dela na vse kriplje in tudi v Avstriji se že izvršuje. Te vrstice bodo peklensko zbodle slovenske klerikalce, zakaj odkrili smo njih nameravani atentat na naš narod, našo šolo, na eksistenco naprednega in zaslepljenega učiteljstva, odkrili smo tajni načrt, skovan na shodu avstrijskih škofov. Izkušali se bodo ti demagogi s svojim sofizmom oprati, prepričali bodo tudi o svoji nedolžnosti marsikatero damo, vzgojeno v klerikalnih zavodih, marsikateri Slomškar se bo hlinil, da je popolnoma prepričan o njih velikanskem prijateljstvu, a pastirje in njih čredo vljudno vprašamo: „Li ne spoznate v naši preje navedeni sliki klerikalne ere blažene Tirolske? To je vaše delo, vi hinavci!“

V deželah in državah, kjer gospoduje klerikalizem, je ljudska vzgoja na najnižji stopnji, in učitelj je tam hlapec. To je neovrgljivi faktum.

Sedaj pa, preljubi Slovenec, želiš si li tudi ti, da zatone prelepa Kranjska v Črnem morju? Te li ne boli srce, ko vidiš vklepanje našega naroda v najhujše robstvo? Se ti ne krčijo pesti, ko se jemlje našemu ljudstvu edino orožje — izobrazbo — s katero bi se mogel uspešno braniti pred navalom Nemca? Ti hočeš vse to mirno gledati ter klicati: „Morituri vos salutant!“ Kje je tvoja eneržija, kje tvoj ponos, Slovenec?

Ne obupaj, prijatelj! Vem, da te preganjajo, znam, da se ti smilijo tvoja žena, tvoji otroci, pa ne obupaj, ne obupaj! Skrbi za možat, vrlo izobražen in značajen učiteljski in ljudski naraščaj! Na učiteljišče ne smejo več taki, ki prodado za skledico leče svoje prepričanje; na učiteljišče ne smejo več ljudje, ki jim je že vsepovsod izpodletelo; na učiteljišče spravljajmo najbolj talentirane učence naših ljudskih šol, a na izpit jih pripravljajmo sami! Vsak okraj naj pošlje na leto vsaj 3 talentirane, dobro podkovane dečke v učiteljišče, potem dobimo vrlih delavnih sobojevnikov, ki morajo ostati na Kranjskem! Tukaj rabimo nadarjenih, mladih sobojevnikov, ki še niso vkovani v zakonske verige. Tak lažje prenese disciplíniranje. Za časa študij pa jih moramo pripravljati na boj.

V vsakem kraju, kjer se nahaja učiteljišče, ustanovi naj naša organizacija čitalnico in knjižnico za naš naraščaj. Poučna predavanja, znanstvene knjige in časopisi, prijateljsko občevanje z voditelji učiteljstva, pridno študiranje in treznost naj pripravijo naš bodoči naraščaj na boj. In mislite, da taki fantje ne pojdejo radi na mejdan? Z zavestjo, da gre za narodno in napredno idejo, bodo ti naši mladi sodelavci veliko storili zunaj med ljudstvom. Osobito pa mora imeti vsak mladi naš sobrat zavest, da ni dninar, ampak vojščak. Tak učitelj bo v šoli in izven nje blagodejno vplival na narod! Z resignacijo in boječnostjo še ni nihče premagal sovražnika. V prvi vrsti se pa mora skrbeti, da si sami vzgojimo značaje! Današnje učiteljišče sicer uči, kako se vzgojujejo značaji, samo pa vzgaja hinavce. Na kak način se to godi — prihodnjič.

Čudno je, da se je pred kakimi 15 leti polotila tudi štajerskega učiteljstva enaka resignacija.

Takrat se je ustanovila med učiteljstvom stranka „Jungovcev“, ki je razširjevala socialno demokracijo med učiteljstvom. Da bi pritisnila ta stranka na javno mnenje, je delovala na to, da je učiteljstvo jelo odklanjati vsako javno delovanje v različnih društvih ter odgovarjati mladeničem vstop v učiteljišče. Posledice so se kmalu pokazale. V krajih, kjer je imel prej učitelj glavno besedo, jo je prevzel kaplan, a

Dalje v prilogi.

*) Neki Slomškar-poslanec je izjavil: „saj tudi pri nas ne marajo učiteljev!“

Uredn.

Fajgelj je purist I. Classe. Vse do neke mere — kar je čez, ni dobro. Vsaka glava svojo pamet: on hoče pa da bi imeli vsi njegovo. Sicer pa mož, strokovnjak!

II.

(Kratka vsebina: 1. Gregorčič gre v Ljubljano in tudi mene potegnejo tja. 2. Večen učitelj na deželi.)

Dragi mi Janko!

Čudno. kaj ne, da Ti toliko časa nič ne pišem?! Kaj hočeš — dela mi ne manjka že s šolo, doma in druged; zdaj sem imel mnogo posla z „besedo“, potem so bili starši moji pri meni, na to svakinja (ki ima odriniti v kratkem v Kalifornijo k tastu) itd. Nekaj je tudi — lenobe, res, a saj veš, da človek ne more vedno tako storiti kakor — misli.

Zdrav sem, družina tudi. Nadejam se, da se tudi vidva dobro počutita. Čestitam Ti k „Iskricam“ (videl sem je pri Žnidarčiču). Pošlji 2 iztisa! Si razprodal mnogo zvezkov? Je li kaj „kšefta“? — Jaz imam svoje blago pri g. Lucili Podgornikovej.

Ko dobim skladbe nazaj, se začnem pogajati z Giontinijem ali s kom drugim. Glasb. Matica letos ne izda nobenega mojega dela, ker sem se oglasil šele tačas, ko je bilo že določeno (in celo v tisku), kar se ima podati letos društvenikom.

Torej S. Gregorčič gre z novim letom gotovo v Ljubljano — si že slišal o tem? Bolje bo, da se oddalji od naših — Mahničev. No, potem smem se tudi jaz bolj nadejati, da me „potegnejo“ v Ljubljano. Tu, doma, res ni nič. Večen učitelj na deželi, brez upa, brez nade na bolje čase — trudiš se, delaš, ne priznajo Ti, pač — preganjajo in „love“ — pfuj! — ni prijetno! Pa kaj, tako se godi „narodnim delavcem“! Pusti vse in delaj „gorje ko moreš“, že Te doleti kaka drobtinica od mize — tržaške (!). Tako je!

Kakor omenjeno, odide zdaj svakinja moja v Kalifornijo. Jaz jo spremim do Ljubljane (kajti ide čez Hamburg). Tam ostanem pri tej priliki par dni, da se kje malce „poklonim“.

Kaj uganjaš pa Ti? Ali „pesnikuješ“, ali „pisariš“, ali klempaš“ po klavirju? Kaj pa bo z Avgustovimi skladbami — ali ne izidejo? Dobro si jo povedal v Edinosti, le premalo si rekel. Le daj! Saj bo kmalu vsak „roganist“ — komponist. In pa take maše! Oj — in še celo tisk, oblika! Sram me je kot Slovenca, da pride kaj tacega v svet. Lehko se nam smejejo — pa saj tudi zaslužimo. Če ne delaš — tedaj si lenuh, ničvrednež in bogsigavedi kaj še. Če delaš, no, pa te „mlatijo“ od vseh strani in te pisano gledajo (osobito „voditelji“ in prvaki) ančeš: kaj ta-le?! — Prevzetnost! — Hm, ali se zdi?! — Naj pusti drugim, ker ni zato i. dr. — Veš „za to“ so nekateri že — rojeni — mi imamo „patente“!! Ali ni tako?

Ti, ako imaš kaj satirične žile, loti se kaj pisati v „novopečeni“ list: Brus. Kar piše V. Gregorič v Rogaču zdi se mi pa že preveč malovredno. Na delo!

Novega nimam Ti kaj naznaniti. No „nekaj novega“ pa pričakujeva s Francko dan na dan. Kedar bo, Ti že naznanim, kaj mi prinese — štorklja. Kaplan Kumar ostane še na starem mestu, v Biljani in tudi Žnidarčiča niso mogli spokati kakor je želel marsikdo. Kaj dela Gabrijela? — Oprosti, da Ti dotične pesmi nisem še poslal. Zložil sem že davno, a delo me zadržuje, da ne morem prepisati. Bo že v kratkem.

Odpiši takoj! Dobro se imej! Sprejmita z gospo srčne pozdrave od moje soproge in

Tvojega
prijatelja
Drejca.

Kozana 10./12. 1888.

(Dalje.)

pomanjkanje učiteljstva ni nastopilo. Razni samostani so poslali obilico „vernih“ koleginj in tuintam so se prikazale eksotične rastline — učitelji za silo. Učitelji niso bili nič kaj veseli svojih novih „kolegov“. Sedaj so se jim odprle oči, spoznali so, da so na krivi poti. O pravem času še so jo zapustili. S podvojeno silo so se podali v javnost, na pripravljalnico mariborskega učiteljišča pošiljajo najboljši material, (škoda, da ni v Ljubljani pripravljalnice!) učiteljska društva podpirajo pripravniško knjižnico, učiteljstvo se shaja s kandidati, in uspeh je ta, da dobivajo Štajerci (pa tudi Korošci) iz Maribora visoko naobraženih, delavnih in idealnih sobojevnikov.

Predragi kranjski tovariš, posnemaj torej Štajerce v njih delovanju, a ne v zmoti, zakaj ta bi znala postati jako opasna. Preskrbi se s čilimi močmi in glej, da te veliki trenutek ne dobi nepripravljenega. Vedi, le malo časa še, in ponosna klerikalna zgradba se podere v prah. Saj poznaš zgodovino! Li ni napredna misel povsod zmagovita? Li ne slišiš, kako poka klerikalna stavba, in če meni ne veruješ, poslušaj odlomek iz članka, ki ga je priobčil kranjski klerikalni politik v številki graškega „Volksblatt“ z dne 18. avgusta t. l.: „Z velikim nezadovoljstvom zasledujem vabanque politiko načelnika slovenske ljudske stranke in z menoj velika množica inteligentnih somišljenikov slov. kršč. soc. stranke... Upi, ki jih je stavil Misija na svojega protežiranca, katerega je uvedel v najvišjih krogih, se ne izpolnjujejo... Sedaj se je bati, da je vrhunec (strankine moči) zaradi korupcije v konservativnem taboru (principi postranska, kričanje in prazne besede glavna stvar) in zaradi pridnega, smotrenega dela nasprotnikov, ki ga odlikuje stvarno znanje, že prekoračen, to tembolj, ker so nekvalificirani napadi na vero v nasprotnem časopisju izginili in inserira celo dr. Šušteršič svojo pisarno v ateističkem „Slovenskem narodu“! —

To je pisal kranjski klerikalni politik. Li vidite, da sam priznava zopetno nazadovanje klerikalizma? Sedaj ni čas tihe resignacije, ampak trdno se je treba združiti, pozabiti je treba vse prepire in osebnosti, skrbeti je treba za večjo izobrazbo naroda in učiteljskega naraščaja, v šoli je treba podvojiti, da, potrojiti naše delo, in ni mogoče, da se ne bi skoraj sistem izpremenil! O preganjanju kranjskega učiteljstva se je že zvedelo na dvoru in le vprašanje časa je, ko bo Schwarz to poplačal s svojim upokojenjem in to tembolj, ker so na Dunaju s kranjsko klerikalno stranko nezadovoljni. Najbrže ne bo več tistih mastnih tisočakov za „Gospodarsko zvezo“. In kaj potem? Vabanque, vabanque!...

Strašen mora biti ta „mene-tekel-fares“ graškega klerikalnega lista za naše klerikalce, a za nas učitelje se sliši kakor angeljsko petje. Poka, poka, povsod poka, kaj vse že čivkajo vrabci na strehah... strašen polom se pripravlja, a na razvalinah zraste novo življenje.

Pri krstu tega hočemo kumovati, torej vsi na Kranjsko! —

Ali ste že našemu listu pridobili novega naročnika?

Obrambna statistika.*)

Jeseniško šolsko vprašanje.

Vkljub pomladitvi in prerojenju družbe sv. C. in M. izza l. 1907. vendar naše obrambno delo še niti izdaleka ni popolno. Na skrajnih mejah naše domovine je stvar komaj v začetkih, drugod morda niti tako daleč. Pa tudi doma, v osrčju in njega najbližji bližini, čaka malo obdelano polje pridnih delavcev.

V poslednem stavku imam v mislih pred vsem naše industrialne kraje: Jesenice na Gorenjskem s Savo, Javornikom in Hrušico, Tržič, Litijo, Žagorje ob Savi, Hrastnik, Trbovlje, v novejšem času Št. Janž na Dolenjskem, kjer se počenja razvoj premogovnika itd. Pa tudi Ljubljana nalikuje v mnogem oziru naštetim krajem in ne bi bilo napak, če se tudi tu izvede temeljita revizija v vseh panogah narodnega življenja. Nemara se pride do precej frapantnih zaključkov.

Kakšna bodi ta revizija?

Najbolj nam je treba statistike. S številkami doženimo nele števila slovenskih in nemških otrok, marveč tudi, kje so zaposleni starši teh otrok, kaj in kdo vpliva na njihovo mišljenje, sploh upoštevajmo vso okolico, ves milje, v katerem se gibljejo, in spoznali bomo, kje nas črevelj najbolj žuli ter kje je potreba zastaviti vzvod, da bo naše obrambno delo kazalo tudi uspehe, ki ne bodo v nerazmerju z žrtvami.

Kdo naj to statistično revizijo izvrši!

Družbino vodstvo naj napravi načrt ter delo razdeli po podružnicah.

Podružnice se doslej pečajo skoro izključno samo s pobiranjem denarja. Gotovo nad vse potrebna stvar, predpogoj vsemu drugemu! A mnogo podružnic je, katerih člani niso posebno pri denarju, da komaj odrajtajo 2 kronici letno. Tu naj bi nadomestilo denarne prispevke obrambno delo! V prvi vrsti mislim tu na akademične podružnice, ki se po novih pravilih ustanove tudi na Dunaju in v Pragi.

Člani akademičnih podružnic imajo tudi toliko izobrazbe, da družbi lahko mnogo več koristijo s takim delom, kot če morda napravijo kako veselico, kjer se potroši mnogo časa in truda, družba pa dobi od tega bore malo. Seveda delo teh podružnic ne sme biti nikakor omejeno na podružničen okoliš. Člani se o počitnicah razkrope širom slovenskih dežel, tam naj prouče razmere, se o teh pri svojih podružnicah v vseučiliških mestih dogovore ter vodstvu stavijo primerne predloge. Seveda s tem še ni končano njihovo delo: tudi pri izvrševanju teh predlogov jih ne sme manjkati!

Toliko v premislek! V naslednjem hočem podati zgled, kako si jaz predstavljam tako delo, ki ne napravlja preveč truda, a nikakih stroškov. Treba samo nekoliko dobre volje!

Na gorenjskih Jesenicah je bilo pred dvema letoma šolsko vprašanje skoro stalno na dnevnem redu. V občinskih sejah, na javnih shodih in v časopisju so se ondotni rodoljubi prekljali med seboj toliko časa, da je iz moke nastal tale kruh: na Savi pri Jesenicah se je vzdignila ponosna stavba z izzivajočim napisom „Deutsche Volksschule“, ki ji delata asistenco „Deutscher Kindergarten“ in „Turnhalle“. **Vprašanje slovenske šole pa je zaspalo...**

Ali je moralo do tega priti?

Preiščimo tej „Deutsche Volksschule“ jetra in obisti!*)

Po ne povsem popolnih podatkih jeseniške šolske matice je vstopilo v to zasebno nemško šolo s pravico javnosti od l. 1901. do 1908. 311 otrok. Po narodnosti so bili:

Nemci:	178	ali 57·2%
Slovenci:	99	ali 31·8%
drugi:	34	ali 10·9%.

Narodnost je vzeta po izpovedbah staršev, oziroma oskrbnikov. Kakšne so te izpovedbe pri delavstvu, da, celo pri domačinih v industrialnih krajih, ni treba posebej razlagati. Imena „Nemcev“ kakor: Polesnig, Majnik, Zemljak, Humitsch, Bizjak, Lassnig, Strukelj, Vrhovšek, Kosmatsch, Tschopp itd. nam govore dovolj razločno.

Iz zgornih podatkov sledi, da hodi v nemško šolo komaj polovico nemških otrok. Če pa upoštevamo nezavednost naših ljudi, smemo brez pretiravanja zameniti nemške procente s slovenskimi. Nemško zasebno šolo na Savi obiskuje potemtakem večina Slovencev.

Kje so zaposleni starši teh otrok?

V tvornici na Savi in Javorniku:	138	ali 44·3%
pri železnici:	67	ali 21·5%
pri zidanju predora jih je bilo:	46	ali 14·7%
domačinov (!):	20	ali 6·4%
drugih:	40	ali 12·8%

Iz tega je razvidno:

a) nemška industrija izrablja nele duševnih in telesnih sil slovenskega delavca marveč ga tudi raznaroduje;

b) kar dela nemška industrija, isto počenjajo tudi državna podjetja;

c) to raznarodovanje pa ne ostane samo v delavskih vrstah, marveč sega celo med domačine!

Zanimivo je tudi, da je iz slovenske šole prestopilo v nemško 73 otrok, kar pač jasno izpričuje nezavednost našega delavstva in agitacijo Nemcev za svoje raznarodovalnice, na drugi strani pa malobrižnost od slovenske strani ter nedostatek slovenskega šolstva.

Kako te pojave zatreti ali vsaj zajeziti?

Kratek odgovor bi bil: Odstraniti nemško industrijo ter jo nadomestiti s slovensko ali vsaj slovansko, pa podkuriti železniškemu ministrstvu do te stopnje, da bo nastavljalo pri državnih podjetjih v naših krajih slovenske uradnike in uslužbence.

Kratek odgovor — samo kje je izvršitelj?

Če bi Slovenci imeli narodni svet, ki bi se mu v narodnih vprašanjih na vseh poljih pokorile vse politiške in gospodarske naše organizacije! A mi pošiljamo rajši na Dunaj poslance, ter predlagajo odpravo narodnih svetov sploh, ne pomislivši, da so to tudi jako važne kulturne in gospodarske organizacije!

Drugim narodom ne privoščijo, zakaj so prekomodni, da bi dali lastnemu rodu! Pa upati je, da tudi v to temnino prodro žarki spoznanja.

Poglejmo, kaj moremo mi napraviti.

Vprašanje zidanja slovenske šole se mora kar moč hitro rešiti. Sedanje šolsko poslopje je popolnoma nedostatno: stara graščinska podrtija se je v naglici za silo priredila za šolo; paralelke pa so nastanjene izven šole v privatnih hišah, ker je v poslopju premalo prostora.

Šola je tudi na neprikladnem mestu. Otroci s Save hodijo v nemško šolo, ker jo imajo takorekoč pred nosom.

Leta 1908/9. je obiskovalo slovensko šolo 563 otrok v 4 razredih in 5 paralelkah. Učnih oseb je bilo 9, na vsako povprevčno 62 otrok! Kakšni morajo biti učni uspehi pri tolikem številu otrok v nedostatnih, vsem pedagoškim in higieničnim principom v obraz se smejočih prostorih?!

To so uvideli jeseniški rodoljubi pa so se toliko časa prerekali po podpihovanju Nemcev, da je medtem zviti nemški lisjak zgradil moderno poslopje „Deutsche Volksschule“ sredi med Jesenicami in Savo, kjer se pretvarja slovenska deca v pristne Germane.

Poleg že navedene zaslepljenosti slovenskih delavskih mas tira slovensko deco tudi staro vse prej kot vabljivo, na neprikladnem mestu stoječe poslopje slovenske šole v naročje nemški raznarodovalnici, kamor jih sili toliko, da sprejemajo samo najnadarjenejše izmed slovenskih otrok, druge pa odklanjajo ker imajo materiala v izobilju.

In posledice?

Slovenci smo menda obsojeni v to, da duševno in telesno prerajamo nemško pleme: naše najbistrejše glave so s svojimi učenimi deli množile nemško literaturo, slovensko zdravo in čilo ljudstvo pa pomlaja degenerirano germansko raso! Kam to privede, če se ne vzdramimo?!

Na lastne oči sem videl že par skoro neverjetnih slučajev, ki celo nekaterim staršem odpirajo oči ter jim kažejo usodno zmoto, da že bridko občutijo nespametnost pošiljanja otrok v nemško šolo.

Samo par zgledov! Zgodilo se je že, da je otrok slovenskih staršev, ki niti nemški ne znajo, se naučil v nemški šoli toliko, da je nagnal lastne roditelje z „bindische Hunde“... Pretepavanje, zasramovanje, celo blatenje in kamenjanje slovenske dece po učencih nemške šole so na dnevnem redu, in vsak Jeseničan zna o tem cele zgodbe.

Otroci nemške šole govore med sabo samo nemški. V šoli se nauče samo nemških črk, tako da slovenske knjige niti v roke vzeti ne znajo!

Vse to naravnost kriči, da o nemške raznarodovalnice tudi **posirovalnice** prve vrste! Da bi to slovenski starši kmalu spoznali!

Spoznati pa morajo pred vsem merodajni činitelji in pospešiti, kar moč, zidanje moderne slovenske šole, ki naj stoji na takem mestu, da bo izpodbit vsak izgovor o oddaljenosti slovenske šole. Zidati se mora osemrazrednica, ker tako nameravajo ustanoviti Nemci, da izjalovijo ugodne posledice eventualne nove slovenske štirirazrednice ali celo dveh: na Jesenicah in na Savi, kakor nekateri v svoji slepoti zahtevajo.

Odnošaji na Jesenicah in Savi so danes tako razdrapani, da je malo upanja, da se zlože v toliko, kolikor je potrebno za tako važen korak. Ali ne bi tu družba sv. C. in M. posegla vmes ter diplomatsko posredovala med spornimi slovenskimi strankami? To bi tem lažje storila, ker ne bi treba šteti iz lastnega žepa, zakaj šola se bo gradila na občinske stroške. Kaj pa deželni odbor in deželni šolski svet?

Pokazal sem zevajočo rano, kdo bo zdravnik, ki jo izleči?

Mirko Černič.

*) Prvotno sem nameraval napraviti za jeseniški šolski okoliš statistiko po sledečem vzorcu:

Hišna štev.	Ime in stan staršev	Narodnost		Število		Obiskujejo				Opomba
		očeta	matere	otrok	za šolo godnih	slov. šolo	nem. šolo	slov. otroški vrtec	nem. otroški vrtec	

Kar nisem zmogel jaz posameznik, to bi utegnile izvršiti podružnice. Za to bi treba, da se vzamejo odborniki, namestniki in namestnice, ki so sedaj večinoma samo po imenu, iz slojev, do katerih je pristop drugim težaven. Pod veščim vodstvom se bi tako napravile nekake obrambne mape, ki bi kazale, kje je potreba največ dela. Ali se ne bi dalo to izvršiti za vse ogrožene kraje?

*) Ta članek priporočamo naprednim listom v ponatisk. Uredn.

Srednješolski vestnik.

** **Izpremembe na srednjih šolah.** Profesor na kočevski gimnaziji Kuno Hočevar pride v Ljubljano na prvo državno gimnazijo, za prave učitelje so pa imenovani dr. Ciril Ažman, dr. J. Lokar in dr. Vinko Šarabon, vsi trije na novomeški državni gimnaziji.

** **Upokojen** je pedagoški vodja nemškoslovenskih gimnazijskih razredov v Celju, Ivan Ließkounig. Mož nam ostane v prijaznem spominu, zakaj priznati se mu mora, da se je z vsemi močmi trudil dvigniti zavod vkljub težavam s strani vlade in vkljub notrajnim zaprekam, da ob priliki upokojenja ni dobil naslova ravnatelja, kar je bilo pričakovati, je menda vzrok, ker je deloval na slovenskem zavodu.

** **Ravnatelj graške realke,** dr. Fr. M. Mayer, je stopil po 41 letnem službovanju v pokoj. Spisal je znano knjigo „Zgodovina Avstrije s posebnim ozirom na kulturno življenje“ in znamenito delo o deželi Štajerski.

** **Osebne vesti.** Profesor na državni gimnaziji v Trstu dr. Rihard Findeis je imenovan profesorjem na drž. gimn. v VI. okr. na Dunaju; prof. na drž. realki v Pulju Rihard Riegler profesorjem na drž. realki v Celovcu. Prov. učitelj na drž. gim. v Trstu Gottfried Gilber je imenovan definitivnim učiteljem na tem zavodu; suplent na Franc Jožefovi gimn. na Dunaju dr. Gustav Riedl je imenovan suplentom na drž. gimnaziji v Trstu. Prov. učitelj na celjski slov. gimn. J. Bračko je imenovan za pravega učitelja istotam. Pravi učitelj na ljublj. realki dr. L. Gauby je imenovan na gimnazijo v Maribor.

** **K zadnjim srednješolskim imenovanjem.** V času od 29. junija do zadnjih imenovanj z dne 31. avgusta je bilo razpisanih 49 mest na srednjih šolah, kamor so tudi lahko opravičeno kompetirali slovenski prosilci, izprašani za nemški in slovenski učni jezik. Na posamezne stroke se je omenjeno število razdelilo sledeče: verouk 2, klas. filolog. 4, mod. filolog. 18, historična skupina 5, matematična skupina 7, prirodopisje 8, risanje 1, telovadba 4. Od vseh razpisov je odpadlo na kranjske srednje šole 5 mest, in sicer: a) na slovenske 4, b) na nemške 1. V tem terminu je bilo število slovenskih prosilcev precejšnje (poročevalcu javljenih 25 prosilcev za 14 mest), nekaj jih je prosilo izven Kranjske. Z imenovanji z dne 31. avgusta se je zasedlo 29 gori navedenih mest, od teh pri nas a) na slovenskih zavodih 4, b) na nemških 0. — V celem je bilo izdanih 126 imenovanj, ki se razdele sledeče; 40 profesorjev je bilo premeščenih na lastno prošnjo (Slovenec 1: K. Hočevar iz

Kočevja v Ljubljano)), 11 prov. gimn. učiteljev je dobilo def. mesto (Slovenec 0), 51 suplentov je dobilo def. mesto (Slovencev 5, in sicer pridejo na novomeško gimnazijo: prof. kand. dr. C. Ažman, supl. na II. drž. gimn. v Ljubljani, dr. Janko Lokar in supl. na realki v Ljubljani dr. V. Šarabon, supl. na slov. gimn. vzporednicah v Celju Ivan Bračko istotja, supl. na gimn. v III. okraju na Dunaju Fran Skok na gimn. v XVII. okraj), 24 suplentov je dobilo prov. mesta (Slovenec 0). — Že v drugem terminu razpisani mesti: a) za klas. filologijo na nemški gimnaziji v Ljubljani in b) za moderno filologijo v Gorici nista zasedeni, vkljub temu, da so se oglasili kvalificirani prosilci.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v 9. štev. to-le vsebino: 1. Drugačni časi. Fr. Rojec. Pesem. — 2. Kaj nam je pripovedoval naš dedek. A. Pesek. Povest. — 3. Cesarski lovec. Ivo Trošt. Povest s podobo. — 4. Metuljček. Josip. Pesem. — 5. Darežljivi otroci. Mara Gregorčičeva. Igrica v petih prizorčkih. — 6. Dežja bo treba. Fran Košir. Legenda. — 7. Tri miške, Ivan Stepko. — 8. Pravljica o rdeči roži. Dušana. Pravljica. — 9. Ljubi mačici, ljubi igračici. Podoba v barvotisku. — 10. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 11. Dobro jutro. Fr. Kolednik Pesem. — 12. Pesem ženjice. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 13. Ob žetvi. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 14. Kameleon. Lad. O. Poučni spis s podobo. — 15. Koristen svet. Fr. Jordan. Povest. — 16. Pouk in zabava. Zastavica v podobah. Vladko Rojec. — Moj dom. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Toplo priporočamo!

Kulturno delo.

+ **Sistematično ljudsko-izobraževalno delo** uvede slov. akad. ferialno društvo „Balkan“ v Trstu. Osnoval se je v zvezi s tamošnjim učiteljskim društvom poseben odbor. Oglasilo se je že mnogo predavateljev. Predavanja se bodo vršila po vzoru dunajskih ljudskih visokih šol.

+ **Socialni odseki** „Zavezinih“ društev se pripravljalo, da prirede v letošnjih zimskih mesecih širom slovenskih pokrajin izobraževalne tečaje. Tako je prav! S prosveto k svobodi!

Politiški pregled.

* **Deželni zbori** bojo sklicani baje dne 22. in 23. septembra na kratko zasedanje, ki pa ne bo trajalo več ko 8 dni, ker namerava vlada sklicati državni zbor dne 5. oktobra. — Kakega praktičnega pomena naj bi bilo osemdnevno zasedanje deželnih zborov? Nikakega!

* **Za lex Axman.** Med Nemci se je pričelo gibanje, da se za zakon Axman doseže sankcijo in se tako prepreči otvarjanje čeških šol na Nižjem Avstrijskem.

* **Vseslovanski kongres v Sofiji.** Ker se je na letošnjem vseslovanskem kongresu v Petrogradu odločilo, da se bo prihodnji kongres vršil v Sofiji, so se mestni patriotični krogi začeli pripravljati, da bi se kongres vršil že v maju 1910. Ustanovil se je pripravljalni odbor, ki mu je na čelu „Slavjansko družestvo“. — Mestni svet je daroval prirediteljem kongresa 50.000 levov.

* **Razkol v socialni demokraciji v Trstu** je tako dozorel, da je ustanovil bivši državni poslanec Pagnini novo soc. stranko, ki bo imela tudi svoje glasilo.

* **Kulturni škandal.** Češka šola v Poštorni je zaprta. Posl. Šilinger je šel k sekc. načelniku Kaněri ter zahteval, naj se prizna rekurzu proti dotičnemu odloku naučnega ministrstva odgodno moč in naj se šole ne zapre, dokler ne bo rekurz definitivno rešen. Kaněra je izjavil, da ne more ničesar storiti, ker je vsa stvar postala „politikum“ ter vprašanje politiškega vpliva in politiške moči. Tako se postopa v Avstriji s šolskimi, t. j. čisto kulturnimi vprašanji!

* **Katoliška cerkev v službi germanizacije.** Župnik v Poštorni na Nižjem Avstrijskem je naznanil vodstvu tamošnje češke šole, ki jo vzdržuje šolska družba „Komensky“, da mu je po nalogu škofijskega ordinariata nemogoče dati češki šoli v bodočem šolskem letu kateheta. Taka je torej tista podpora, ki jo uživajo Slovani v Avstriji od strani škofijskih ordinariatov v boju za slovanske šole v ponemčenih in v mešanih občinah.

* **Pomiloščenje v Bosni.** Listi javljajo, da bo vladar na dan, ko se v Bosni proglasi ustava, pomilostil vse politiške zločince, ki so že obsojeni ali pa se nahajajo še v preiskavi. To pomiloščenje bo baje tudi vojaškim beguncem vprid.

* **Poljaki so za Čehe.** Krakovska „Nowa Reforma“ piše, da početje Čehov v današnjih dneh, to je njihov izlet v nemško ozemlje in na Dunaj ter njihove zahteve po čeških šolah niso pretirane, ampak celo umerjene in opravičene. Pravi nadalje, da bi Nemci to Čehom morali dovoliti.

* **Slovaki priporočajo obisk čeških šol.** „Lidove Novine“ priobčujejo uvodni članek, v katerem pozivljajo slovaške starše, naj pošiljajo svoje otroke mesto v madjarske v češke šole. — Članek poudarja, da mesta učiteljev, duhovnikov in šolskih ravnateljev niso več primerna za slovaško mladino zaradi madjarizacijskega dela škofov in drakoničnih Apponijevih šolskih naredb, ki onemogočijo slovaški mladini, da bi se posvetila omenjenim poklicem.

* **Ogrski katoliški shod** je bil otvorjen v Segedinu 29. pret. m. To je 9. deželni katoliški shod. Slovaki se ga niso udeležili. Pa tudi nimajo kaj iskati pri ogrskih „katolikih“.

* **Ruska vlada proti poljskim šolam.** „Den“ poroča, da je dala ruska vlada zapreti poljsko zasebno šolo v Piotrkovu blizu Varšave, kjer so se vršile nedavno tega velike pobratimske slavnosti med Čehi in Poljaki! Šolo je obiskovalo 800 poljskih učencev. To je slovanska vzajemnost!

* **Madjarski jezik na bosanskih železnicah.** Iz Sarajevega poročajo, da je že izšla odredba, po kateri morajo vsi železniški uradniki v Bosni in Hercegovini znati madjarsko. List „Muslimanska sviest“ piše, da se v dobro obveščenih krogih govori, da je ta odredba delo Schnaeka, ravnatelja bosansko-hercegovskih železnic. Hotel se je s tem prikupiti Madjarom ter je predložil in izdal to odredbo.

Obrambni vestnik.

⁂ **„Slomškova zveza“ na Brezjah** je zborovala dne 2. t. m. „Slovenec“ laže, da je bilo udeležencev 400, v resnici pa jih je bilo natanko 143, torej manj, nego ima „Zaveza“ letos novih članov. Izmed teh 143 je bilo 32 duhovnikov, 41 učiteljic in učiteljskih soprog, 14 dijakov in 57 učiteljev in akademikov. Med zadnjimi je bilo učiteljev kakih 25. Blamaža je bila torej popolna. Godba za veselico je baje kar pobegnila Predsednik Jaklič je zabavljal in rohnel, da se je vse kadilo. Kakor Peter Amienski je kričal na križarsko vojno proti nam. Bil je tako pobožen, da so se vsi čudili, celo Smrdel, ki mu je nevidna roka vedno pisala pred oči veliko sedmico. Tovariš Bregar je govoril o preosnovi dež. šol. zakonov. Odslej dobi nadučiteljsko mesto v Šiški vedno le kompetent, ki je bil v Kranjski gori drug mož. Tajnik Štrukelj je povedal, da gredo naprej in da ne marajo bogotajskih učiteljev, zato jih na Robu mečejo na cesto. Povedal je tudi, da bo kmalu večina kranjskega učiteljstva v „Slomškovi zvezi“.

⁂ **Bojkot** je proglasil proti našemu listu in nam pred prestolom Matere božje na Brezjak neki „tovariš“ Pirnat. „Slovenec“ piše, da so temu pozivu in predlogu zborovalci viharno pritrjevali. Iz tega se da sklepati, da nas bodo krščanski naši tovariši odslej tudi družabno bojkotirali. Dobro! Odslej je torej izključena nevarnost, da bi še kdaj prišli v dotiko s Smrdelom & comp.! Hvala za uslugo!

⁂ **Kavalir!** „Slovenec“ nesramno napada tovarišico Marico Gregoričevo iz Trsta, ker se je brez njegovega dovoljenja udeležila shoda „Svobodne Misli“ v Ljubljani. Celibatarski kavalir je nasproti ženski tako sirov kakor ni noben kozji pastir. Morda bo le resnica, da pri „Slovencu“ čislajo samo take ženske, ki klofutajo — lastne može! Tudi okus!

⁂ **Slomšek** je bil prvi slovenski pedagog, ki ga tudi napredno učiteljstvo visoko spoštuje, ker je na pravi podlagi pisal in živel. Naši Slomškarji zlorabljajo njegovo čestito ime s tem, da so le na videz katoličani, v resnici so pa privesek klerikalizmu, ki z lažjo, obrekovanjem, hinavščino in zlorabo vere trosi med narod kugo nevere in nemoralnosti, ki ne priznava sedanjega šolskega zakona, ga imenuje brezverskega in svobodomiselnega samo zato, ker je iztrgana šola z učiteljstvom vred iz suženjske konkordatske dobe. Naša Slomškarija sili v suženjstvo nazaj, sili pod kuto tistim, ki od pamtiveka na katoliški podlagi sedanje šolstvo smrtno sovražijo.

⁂ **Ponižno vprašanje našim „Slomškarjem“.** Kaj bi se zgodilo s katoliškim duhovnikom, ki bi očitno rval zoper temeljne nauke krščanstva, ki so zanj verski zakoni, po katerih mora učiti in živeti, ki je prisegel pokorščino predpostavljenim, a nasprotuje vsemu? Tak duhovnik menda ne bi bil od tvojih sobratov spoštovan in ljubljen; preziran bi bil in skoraj gotovo tudi kaznovan. Našemu klerikalizmu je sedanji šolski zakon prokletstvo. Slomškarji so prisegli po njem učiti in se ravnati. Ali so taki učitelji vredni spoštovanja?

⁂ **Zakaj se klerikalizem čudi razdoru, ki je med ljudstvom in večino učiteljstva?** Katoliškim abiturijentom piše „Slovenec“, da napredno učiteljstvo podira, kar dobra mati katoliška cerkev uči, zato so tako minimalni uspehi pri odgoji. Mi pa trdimo: Kakor dobra mati katoliška cerkev pravo uči, tako uči in odgojuje napredno učiteljstvo in uspehi moderne šole niso minimalni, marveč velikanski na polju omike, napredka in odgoje. Ker pa napredno učiteljstvo uči in odgojuje, ni našemu klerikalizmu všeč, ker on ima vero le za sredstvo v dosego svojega namena: za nadvlado in svoj trebuh! Napredno učiteljstvo se je postavilo po robu zlorabi vere, laži, obrekovanju in klerikalni kugi sploh, zato pa klerikalizem laže, da delamo razdor med ljudstvom — mi.

⁂ **„Slomškovi zvezi“.** Na članek „Iz Slomškove zveze“ št. 196. „Slovenca“ odgovarjamo, da so trditve o „Slomškovi zvezi“ predrzne in gorostasno nesramne, s katerimi na vsa usta krivijo resnico sledeče: „Zahtevali ste sami načelnega pojasnila, pojasnilo je prišlo, a odgovora dati ne morete, ker resnico ubiti ni mogoče.“ Vrgli ste na nas navadnega klerikalnega blata namesto stvarnega odgovora, ki smo ga mi celo prosili. Razume se, da se to klerikalno blato obsoja samo. Kar se tiče naprednega učiteljstva kot zaupnika liberalne stranke, naj blagovoli „Slomškova zveza“ vzeti na znanje, da je „Učit. Tovariš“ glasilo učiteljstva, pa ne liberalne, niti klerikalne, niti nobene politike. Kakšno stališče zavzema napredno učiteljstvo v politiki, to je zasebna stvar vsakega posameznega učitelja. Da niso Slomškarji bili zaupniki liberalne stranke, radi verjamemo, ker oni so zaupnik in privesek klerikalizma, ki šolstvo, učiteljstvo in šolski zakon smrtno sovraži — na katoliški podlagi.

⁂ **Za kaj se Slomškarji ne brigajo?** Odkar je naraslo številce Slomškarjev na 160, so postali silno ponosni in izzivajoči. Očitajo nam, da se ni čulo pri letošnji skupščini „Zaveze“ nič o narodni vzgoji dece. Predbacivajo nam, da smo krivi odpadništva ob mejah in da ne storimo ničesar pri narodnem obrambnem delu. O tem bi se dalo jako veliko govoriti, povemo za danes le toliko, da je napredno učiteljstvo na vsej črti narodno, zato ni treba narodne odgoje poudarjati na skupščinah, ker že itak stori vsak po svojih močeh svojo dolžnost v tem oziru. Vprašamo pa naše Slomškarje, kdo je kriv, da so se meje našega naroda, zlasti na Koroškem in na Štajerskem, preden je stopilo sedanje šolstvo na površje, tako jako skrčile? Ali niso bili duhovniki edini učitelji našega naroda več stoletij? Kje so bile naše narodne meje nekdaj in kje so danes? Kdo ovira danes pot prodirajočemu sovražniku na mejah? Mar ne šola z našim narodnim učiteljstvom? Naši Slomškarji naj pri prihodnji skupščini uspešno rešijo pereče vprašanje o narodni odgoji na mejah, naj to vprašanje tudi z delom izvešijo, potem se jim bomo vsi klanjali in jim čestitali. Dokler tega z dejanji ne pokažejo, naj bodo lepo tiho, ker so privesek oni politiški struji, ki ji je prvoboritelj dr. Mahnič začrtal pot rekoč, da je narodnost — poganstvo.

⁂ **Da izvajamo konsekvence** na podlagi klerikalnih načel, vprašamo klerikalno javnost: Ali je sposoben in upravičen tisti človek, ki je tak brezverec in se o tem brezverstvu javno izraža: 1. da urejuje mladinski list „Mladost“, ki je namenjen mladinski vzgoji v krščanskem duhu na podlagi načel sv. vere; 2. da ustanavlja in vodi mladeniške organizacije, ki naj temelje na katoliškem temelju sv. vere; 3. da ustanavlja izobraževalna društva, ki zopet temelje na krščanskih načelih; 4. da organizuje srednješolsko dijaštvo na podlagi krščanskih načel; 5. da snuje telovadna društva, ki naj se bojujejo za sveto vero; 6. da je v uredništvu „Slovenca“, ki se bori le za pravo krščansko vero; 7. da z vednostjo klerikalne javnosti javno blati učiteljstvo in ga obmetava z brezverstvom; 9. da na „Dan goriškega krščanskega ljudstva in „Orlov“ sam ima javni govor, ki je popolnoma brezverski in mu ljudstvo celo pritrjuje; 10. da ta govor celo dobesedno natisne v „Slovencu“ št. 191. in tako javno pohujšuje ljudstvo z brezverstvom na podlagi klerikalnih „katoliških“ časopisov! — Popolen ateist — in vendar sme delovati med ljudstvom in to celo na klerikalno-krščanski podlagi! — Slomškarji, ali sedaj verujete, da je mogoče biti „klerikalno-ljudski-krščansko-naroden“ in vendar pri tem popolen ateist, brezverec? So li resnične in mogoče besede, ki smo jih pisali: „Ta fraza — krščansko učiteljstvo ne bo imponirala nikomur, ker vsakdo ve, da ni treba imeti niti trohnice krščanstva, da se ga proglasi za krščanskega učitelja, samo, da se na zunaj dela klerikalca.“ — Primer imamo tu na tipičnejšem klerikalcu! „Votle granate“ postanejo nevarne, a postanejo lahko še nevarnejše, če nas bodo dolgo blatili pred ljudstvom! Sedaj ima besedo g. Terseglav et comp.! Le pogum, uboga gmajna!

⁂ **„Tu si zapazil veliko število častite duhovščine,** več srednješolskih profesorjev, dijakov, videl pa tudi preprostega kmetiča — videl vteleseno demokraško idejo. Zastopano pa je bilo na našem zborovanju tudi **visoko** plemstvo. Posetile so nas princezinja Polignac in obe knjeginji Salm.“ — („Slovenec“ o „Zmagujočem krščanskem učiteljstvu“ na Brezjah.) Le učiteljstva bolj malo, kajneda, „Slovenec“, saj so imeli celo za reditelja gimnazijskega abiturienta in orglal jim je tudi dijak, ki se je o njem najmlajši stari „Slomškar“ izrazil nazaj grede: „Bi bilo lahko bolje; pa še dol ga ni bilo spravit!“

⁂ **„Krščanski učitelji“,** ki jih združujejo krščanska načela, govore na svojih zborovanjih samo o svojih nasprotnikih, in o tem, kako jih bodo ugonobili in jim škodovali. Seveda: nekateri ne poznajo niti božjih zapovedi, zlasti te in te ne! Ali naj povemo?!

⁂ **Gospod Terseglav!** Ali ste primerjali članek našega lista štev. 35. „Za učiteljiščnike“ z onim v „Slovencu“ štev. 190.: „Zoper votle granate...“? Kdo piše resnico? Poučite svojega „Slomškarja“, ali pa vsaj popravite njegov članek tako, da bo odgovarjal resnici. Mi smo opisali zgolj fakta in objavili resnico! „Slomškar“ piše: „... pa je preneumno in neverjetno, da bi se bil kdo **izrazil tako neverno,** kakor se oudi poroča... Pustite take, v zraku vjete race; so predebele in neokusne! Na ta lim se ne vjame danes nikdo več!“ — Če se spominjate, smo mi pisali o brezverstvu klerikalcev to-le: **„Saj tudi Kristus ni bil nič drugega nego človek — učitelj, ki je učil ljudi bratstva, ljubezni in usmiljenja. Bil je pravi idealni socialni demokrat.“** In dalje: **„... A tudi to, da je postala naša cerkev spričo vseh bojev, inkvizicije itd. tako barbarska, mora obsojati vsak misleč človek.“** — Bilo je to izgovorjeno na dan 25. marca 1908. l. — Spomnite se tega in povejte Slomškarju, da ste to „raco“ sami izpustili v zrak! Potem pa priznajte svojo nevernost in svoje brezverstvo, ki ga očitate nam!

Vestnik.

Eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva opozarja na svoj III. narodno-radikalni shod v Ljubljani, ki se vrši od dne 16. do 19. septembra v Ljubljani. Shod posetijo v obilnem številu češki, hrvaški in srbski akademiki in zato je dolžnost vsakega somišljenika naše struje, da se shoda udeleži. Prav vljudno vabimo pa tudi vse drugo napredno dijaštvo in naše prijatelje izven dijaških vrst. Prihodnji teden se razpošljejo vabila in naznani natančni spored. — Vse one tovariše, ki se nameravajo shoda udeležiti, nujno prosimo, da že sedaj naznanijo to „Prosveti“ v Ljubljano (Mestni dom). — Ta shod obeta postati sijajna manifestacija naprednega slovenskega dijaštva v zvezi s hrvaškimi, srbskimi in češkimi dijaki. In takšna manifestacija je ravno sedaj potrebna, ko so klerikalci napeli vse moči, da zasužnijo tudi slovenskega akademika. Kakor je bil katoliških dijakov le shod ljudi, ki so se v svoji brezznačajnosti zapisali hlapčevstvu in zatajili svoje najsvetejše ideale, tako naj III. shod narodno-radikalnega dijaštva pokaže, da še večina slovenskih akademikov ni v klerikalnih vrstah, ampak da so odločni z resnim delom in z značajnostjo privesti svoje ideje do zmage! Dolžnost vsakega naprednega dijaka torej je, da se tega shoda udeleži; slovensko inteligenco, posebe učiteljstvo, pa še posebe pozivljamo, da ne zamudi ob času shoda s svojim posetom pokazati našemu dijaštvu svojih simpatij in svojega priznanja. Učimo se od klerikalcev podpirati dijaštvo naprednega mišljenja! —

Slovenska kmetijska šola v Št. Jurju ob juž. žel. bo otvorjena dne 15. oktobra t. l. „Narodni Dnevnik“ piše: Znano je že dovolj, kako krvavo potrebo smo občutili spodnještajerski Slovenci po takem zavodu. Tej potrebi bo sedaj nekoliko odpomagano. Kmetiškim sinovom ne bo treba več pohajati v Grottenhof in Maribor, kjer bi bili le Nemcem v zasmeh in sebi samim na jezo. Ne bo treba več nekaj let posedati po šolskih klopeh, ampak dana je našim mladeničem priložnost, se v enem letu dokaj izuriti v stroki. Pouk se bo vršil namreč na strogo narodni podlagi, v narodnem slovenskem jeziku. Predmeti, ki se bodo predavali so: živinoreja, mlekarstvo, travništvo, poljedelstvo, sadjarstvo in gospodarstvo. — Upamo, da ne bo manjkalo naprednih kmetovalcev, ki bodo radi pomagali svojim godnim sinovom do boljše bodočnosti. Tem potom opozarjamo naše vrlo učiteljstvo, dijaštvo, sploh vse, kar se čuti zavednim, da vzpodbuja kmetovalce k strokovni izobrazbi. Razviti bi se morala bujna agitacija v to svrho, da tudi nasprotniki uvidijo, kako potrebna nam je bila taka narodna šola. Mislimo, da tudi naše duhovstvo ne bo začutilo žalostne potrebe, v zadnjem trenutku svoje narodne pomoči ne samo odkloniti, ampak celo odločno proti delovati.

Razpisan štipendij. Na c. in kr. visoki šoli za živinozdravništvo na Dunaju se ima podeliti devet državnih štipendijev v letnem znesku po šeststo kron, ki so namenjeni za civilne slušatelje štiriletnega tečaja na visoki šoli za živinozdravništvo in ki jih podeljuje c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje sporazumno s c. kr. poljedelskim ministrstvom, in sicer dva s 1. oktobrom 1909 in sedem s 1. januarjem 1910. — Prosilci za te štipendije naj vlože svoje primerno opremljene prošnje pri rektoratu c. in kr. visoke šole za živinozdravništvo na Dunaju najpozneje do 30. oktobra t. l.

Narodna šola v Št. Rupertu pri Velikovcu. V jeseni se bodo na šoli izvršile nekatere izpremembe, da bo pouk olajšan. Otroci se bodo razdelili; od četrtega razreda je poverjen pouk učitelju Pesku, dekliški oddelek oskrbujejo še nadalje šolske sestre. Šolski vodja ostane še zanaprej župnik Treiber.

Na sadjarski in vinorejski šoli v Mariboru bo v času od 20. do 25. septembra t. l. kurz o izkoriščanju sadja in ze-

lenjadi. — Tečaj bo brezplačen ter dostopen kmetovalcem. Oglašati se je do 15. septembra pri ravnateljstvu.

Okrajni šolski svet celjski je v svoji seji dne 27. pret. m. razen navedenih točk dnevnega reda reševal dve disciplinarni zadevi; vzel je na znanje rešitev nekaterih prošenj za dopust ter priporočal prošnjo nekega učitelja za enoletni dopust v svrho nadaljnih študij; priporočal prošnjo šole v Žalcu glede nadomeščenja sejmovih dni ob prostih četrtkih; zavrnil ugovor občine Petrovče zoper šolsko stavbo v Libojah; priporočal prošnje za starostne doklade; reševal nekatere pritožbe kakor glede ključa od šolsko miznice, glede domačih konferenc, glede nadzorovanja otrok o priliki šolarskih maš, glede določevanja razrednih sob; stavil predlog za imenovanje učitelja na trirazredni šoli na Dobrni; imenoval absol. učit. kandidata A. Janskega za provizoričnega učitelja na nemški šoli v Štorah; vzel na znanje poročilo o nadzorovanju nekaterih šol; priporočal več šol za pomaknjenje v višji krajevni razred o priliki letošnje redne revizije krajevnih razredov ter je pri tej priliki obenem sprejel resolucijo, da se naj krivični krajevni razredi opuste in se naj učiteljske plače zenačijo s plačami državnih uradnikov zadnjih štirih činovnih razredov.

Začetek šolskega leta. Na c. kr. pripravnici za učiteljišča na Podgori pri Gorici prične šolsko leto 1909—1910 dne 16. septembra t. l. s sv. mašo ob 7. uri zjutraj. — Vpisovanje učencev bo dne 15. septembra od 9. do 12. ure predpoludne in od 2. do 4. ure popoludne v tamošnjem šolskem poslopju. — V ta zavod se sprejemajo krepki in zdravi dečki, ki so dovršili z dobrim uspehom ljudsko šolo ali pa kak razred srednjih šol, se žele posvetiti učiteljskemu stanu ter so dosegli vsaj 13 in pol leta svoje dobe. — Za sprejem se zahteva 1.) zadnje šolsko izpričevalo, 2.) krstni list, 3.) zdravniško izpričevalo, 4.) izpričevalo o vedenju pa le oni, ki že dlje časa niso obiskovali šole. — Šolnine se na tej šoli ne plačuje, temveč dobivajo pridni in potrebni učenci nekaj državne podpore. — Učenci naj prihajajo k vpisovanju v spremstvu svojih staršev ali njih namestnikov. — Na c. kr. pripravnici za učiteljišča v Tolminu bo vpisovanje učencev dne 15. t. m. od 9. do 12. dopoldne in od 3. do 5. popoldne. Dečki, ki želijo obiskovati to šolo, naj pridejo omenjenega dne v spremstvu staršev ali njih namestnikov k vpisovanju in prineso s seboj: zadnje šolsko izpričevalo, krstni list in zdravniško izpričevalo, zahteva se najmanjša starost 13 let in pol. — Cene stanovanjem so v Tolminu okolo 32 K mesečno; na željo daje vodstvo potrebna pojasnila. — Pridni učenci dobe koncem šolskega leta nekaj državne podpore.

Kmetijska gospodinjska šola v Tomaju na Krasu. V „Edinosti“ piše R. L.: Našemu kmetiškemu ženstvu manjka še do dandanes primerne izobrazbe, da bi moglo pomagati svojemu možu-kmetu v teh tako težavnih časih, ko mora napenjati vse svoje duševne in telesne sile, da sploh še izhaja, ko se mora boriti s tako neugodnimi gospodarskimi razmerami. A da so kmetijske razmere v sedanjih časih tako brezupne, je veliko zakrivila ravno premala skrb, ki smo jo obračali na izobrazbo kmetiške žene. Resničen je stari pregovor: „Dobra gospodinja podpira tri ogle pri hiši“, toda ravno tako verojetno je, da slaba gospodinja še četrtega podira! Sicer pa ni nikako čudo, saj nam nedostaje primernih šol, kamor bi pošiljali kmetje svoje hčere, da se izobrazijo za svoj prihodnji poklic. Gospodinjskih šol za kmetiška dekleta nam primanjkuje. Poglejmo le v kraje in države, kjer stoji kmetijstvo na trdni podlagi, kakor na Danskem, v Holandiji, v Švici, pa najdemo tam razen kmetijskih šol za mladeniče tudi vse polno šol za dekleta. Naravno pa je tudi tam, da lahko vsaka ženska zastopa moškega na veliki večini raznih opravil. In kaj je to vredno, če se sme kmet zanašati na svojo ženo ter ji prepuščati tudi važna opravila, to ve dobro vsak posestnik. K temu pa je sposobna le primerno izobražena ženska, ki umeva vse panoge kmetijstva, kolikor spadajo v njen delokrog. Tako izobrazbo nudijo dandanes kmetijske gospodinjske šole. V tem oziru pa je slovenski kmet žalibog, preveč zanemarjen. Na vsem Slovenskem je bila do lanskega leta le edina kmetijska gospodinjska šola v Ljubljani, ki je v področju kmetijske družbe kranjske. Na Štajerskem nobena in seveda na Primorskem tudi nobena. Da ljubljanska ne more zadostovati potrebi vsega slovenskega naroda, je očividno, ko ne more sprejemati niti polovico prosilk iz Kranjske. Kaj še-le iz drugih dežel! Od lanskega leta pa smo Primorci napravili v tem oziru korak naprej. Ustanovila se je namreč v Tomanju na Krasu prva kmetijska gospodinjska šola na Primorskem. Prvi tečaj te šole je začel že v novembru lanskega leta. Kako potrebna je bila ta šola, je razvidno iz tega, da že prvo leto ni bilo možno sprejeti vseh prosilk vanjo. Meseca novembra t. l. pa se otvori drugi tečaj te šole. Ko je pričela gospodinjska šola svoje delovanje, je priskočila tudi vlada na pomoč s podporo ter sprejela zavod pod svoje nadzorstvo. Tako poučujejo na tej šoli razen šolskih sester tudi državni potovalni učitelj za kmetijstvo in živinozdravnik iz Sežane ter zdravnik iz Komna. Vodstvo šole pa ima tehnični pristav in namestnik deželnega kulturnega nadzornika na namestništvu v Trstu. — Gospodinjska šola je urejena tako kakor omenjeni zavod v Ljubljani, ki je kakor znano, izmed najboljih v Avstriji. Namenjena je v prvi vrsti hčeram primorskih posestnikov; če dopušča prostor, se sprejemajo tudi take iz drugih dežel. Ves tečaj traja nepretrgoma 12 mesecev, torej vse leto, začenja z novembrom in dovršuje ob svršetku oktobra. Gojenke morajo do konca tečaja stanovati v zavodu. Namen tej šoli je teoretično in praktično izvežbanje deklet za gospodinjstvo. — Pouk je čisto slovenski in brezplačen ter zavzema poleg veronauka, vzgojeslovja, zdravja tudi spisje in računstvo ter vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja. Poučuje se teoretično in praktično o kuhanju, pranju, šivanju na roko in na stroj, vezenju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, perutninarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se vadijo tudi o gospodinjskem knjigovodstvu ter o ravnanju z bolniki in bolno živino. Gojenka, ki je sprejeta v zavod, plačuje za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo itd. sploh za vse le 30 K mesečnih; toda sprejemajo se le dekleta z dovršenim 16. letom; samo v izrednih slučajih tudi po 15. letu starosti. — Še-le z otvoritvijo te šole je primorskim slovenskim posestnikom dana prilika, da pripravijo svojim hčeram primerno izobrazbo, ki jo bodo potrebovale v svojem poznejšem poklicu kot slovenske matere in dobre gospodinje. Edino ta vrsta šol je v stanu odpomoči pomanjkanju dobrih slovenskih gospodinj za kmetijska posestva

Iz šolske službe na Kranjskem. Provizorični učitelj Leopold Ažman pride iz Javorja v Škofjo Loko. — Učiteljska kandidatinja Ivana Kalin je imenovana za provizorično učiteljico v Radečah, učiteljska kandidatinja Angela Kumelj za Št. Jernej. — Provizorična učiteljica na Kalu, Matilda Jager je premeščena na štirirazrednico v Dvoru.

Imenovanje. Tov. Juro Kislinger, naposled učitelj v Petrovčah pri Celju, je imenovan definitivnim učiteljem na slovenski šoli v Laškem trgu ter nastopi službo dne 16. septembra t. l.

Tridesetletnico svojega službovanja obhajajo dne 4. oktobra t. l. v Mariboru sledeči spodnještajerski slovenski učitelji: Bračič Franc, nadučitelj pri Št. Vidu na Planini; Dedič Matevž, nadu. v Bočni; Dernjač Jožef, nadu. pri Sv. Petru pri Mariboru; Jurko Blaž, š. vodja v Razborju; Kopič Jakob, nadu. pri Sv. Lenartu v Slov. goricah; Korže Leopold, nadu. v Ribnici; Kotnik Karel, nadu. v Selnici ob Dravi; Kovačič Jakob, učit. pri Sv. Trojici v Slov. goricah; Lasbacher Jožef, nadu. v Rušah; Mahor Feliks, učit. v Makolah; Majcen Feliks, nadu. v Lehnu pri Ribnici; Marin Jakob, c. kr. vadni učit. v Mariboru; Mešiček Jožef, nadu. v Sevnici; Spende Matevž, nadu. v Ščavniški dolini; Tomažič Janez, nadu v Tinjah; Tramšek Moric, nadu. v Sromljah; Repič Martin, š. vodja v Rakovcih; Šetinc Franc, nadu. v Prevorju; Špan Anton, učit. v Slov. Bistrici; Vodušek Gustav, nadu. in c. kr. okrajni nadzornik v Trbovljah: Vudler Peter, nadu. v Ljubnem; Trobiš Alojzij, nadu. v Koprivnici. — Zvečer 3. oktobra sestanek tovarišev v hotelu Meran, 4. oktobra slovesna maša ob 8. uri v Alojzijevi cerkvi s primernim nagovorom. Natančnejši program še ni določen.

Na meščanski šoli v Postojni bo vpisovanje učencev za šolsko leto 1909/10 dne 14., 15. in 16. septembra. V I. razred se sprejemajo vsi tisti učenci, ki so stari 11 let ter so z zadostnim uspehom dovršili 5. šolsko leto ljudske šole, kar je dokazati s krstnim listom in šolskim izpričevalom. — Meščanska šola daje dovoljno naobrazbo, osobito za trgovski in obrtni stan ter pripravlja učence za vstop v učiteljišča, primerne razrede realk, v trgovske šole in na razne strokovne šole.

Zahvala. Po smrti mojega soproga Andreja Šketa, nadučitelja v Podsredi, ki je bil ud društva „Jubilejska samopomoč“, mi je njega vodstvo z obratno pošto nakazalo redno podporo v znesku 466 K, za kar se imenovanemu vodstvu najiskrenejše zahvaljujem. — Moj mož je bil tudi ud društva „Samopomoč štajerskega učiteljstva“, vodstvo tega je takoj izplačalo redno podporo v znesku 1460 K, za kar izrekam tudi imenovanemu društvu prav presrčno zahvalo. — V Podsredi, dne 3. septembra 1909. — Franja Šketova, nadučiteljeva vdova.

Popravek. V 36. štev. „Učit. Tov.“ je v podlistku izostala letnica Volaričevega rojstva. Rojen je bil 13. oktobra 1863. l. v Kobaridu.

Razgled po šolskem svetu.

— **Dr. Ludvik Gumplowicz.** Dne 19. pret. mes. dopoldne se je zastrupil v Gradcu s svojo ženo vred znameniti profesor in učenjak dr. Ludvik Gumplowicz. 71 letni mož je pred prilično poldrugim letom zbolel na nekem tvoru, ki se mu je napravil na jeziku. Bolezen je že močno napredovala, ko se je odločil za zdravljenje, ki je pa bilo brezuspešno in je Gumplovicz uvidel, da ni rešitve. Njegova žena je bila tudi že dolgo težko bolna in je morala ležati; vrhtega jo je zadnje mesece mučila očesna bolezen. Njen mož, s katerim je živela 46 let v najsrečnejšem zakonu, jo je z največjo skrbjo vkljub lastnim bolečinam negoval ji je čital danzadnem iz raznih knjig in časopisov. Ker pa mu je zadnji čas odpovedal bolni jezik službo, je moralo to izostati in učenjak je bil od dne do dne bolj potrt. Končno je še uredil vse svoje zadeve, določil natančno vse glede pogreba, poklical sina, dr. Ladislava Gumplowicza, ki živi kot zasebni učenjak v Švici, domov in nato je imenovanega dne dopoldne v sinovi odsotnosti šel z ženo, ki je ni maral same zapustiti, prostovoljno v smrt. Znameniti učenjak, čigar sociološka dela so izven Avstrije bolj znana nego doma, že od leta 1907. ni več predaval, a zapustil je pri svojih nekdanjih slušateljih najlepši spomin. — Dr. Ludvik Gumplowicz izhaja iz stare židovske rodovine v Krakovem; v svoji mladosti je bil politik in žurnalist, pozneje pa se je izključno bavil z vedo; leta 1875. se je habilitiral na graškem vseučilišču in tamkaj tudi ostal. Gumplowicz je ostal svoji socialni teoriji do smrti zvest. Ko je videl, da ne more več izpolnjevati svojih dolžnosti v življenju, v človeški družbi, je prostovoljno umrl. — Ob njegovi smrti žalujejo pač vsi njegovi bivši slovenski slušatelji. Mož je bil vroč zagovornik avtonomije in se je strogo ločil od nemških znanstvenikov, ki so povsod zagovarjali centralizem in germanstvo. Najlepše spomine pa je zapustil dr. Gumplowicz v svojih bivših dijakih zaradi svoje vneme za slovensko vseučilišče. Ob priliki velikega vseučiliškega gibanja l. 1901 in 1902 je v Gradcu šel slovenskim visokošolcem z nasveti in dejanjem na roko. Priporočil je deputacijo slov. dijakov zlasti predsedniku poljskega kluba Jawerskemu, ki je Slovence sprejel v državni zbornici. Prof. Gumplowicz je bil prepričan, da Slovenci morajo dobiti vseučilišče v Ljubljani. Tudi o bodočnosti spodnještajerskih Slovencev je govoril zmeraj jako simpatično in zaupljivo.

Severni tečaj odkrit.

Helsingoer 4. t. m. Parnik „Hans Egede“ je dospel danes zjutraj semkaj. Dr. Cook oficialno pozdravljen od upravitelja Grönlandije, je izjavil, da zamore odkritje severnega tečaja znanstveno dokazati. S seboj je imel izvrstne instrumente za merjenje. Od 85. stopinje naprej je vsak dan po enkrat meril, dne 21. in 22. aprila celo dvakrat. Na dan je prepotoval 18 kilometrov, kar se je Eskimom zdelo malo. Potovanje od meseca februarja do aprila je ugodneje nego v pravem poletnem času, in sicer zaraditega, ker je led bolj trden.

London 4. t. m. Kakor poroča „Daly Express“ iz Skagena, pripravlja dr. Cook odgovor onim kritikom, ki mu ne verujejo, da je odkril severni tečaj. Na nekem razgovoru na parniku „Hans Egede“ je rekel: Naj gredo skeptiki na severni tečaj, tam najdejo pod zastavo pokopano medeno cev, v kateri se nahaja kratko poročilo o ekspediciji. — Cook je nadalje izjavil, da je vsako noč zgradil koče iz snega in ugotovil temperaturo 85 stopinj po Fahrenheitu.

Hamburg 4. t. m.: Predsednik tukajšnje geografične družbe je danes brzojavno čestital dr. Cooku na njegovem uspehu ter ga povabil, naj na svojem povratku pride iz Kodanja v Hamburg, kjer bo gost geografične družbe. Ako se Cook odzove povabilu, namerava predsednik povabiti na sprejem nemške geografične družbe in druge nemške geografe.

Dr. Cook v Kodanju.

Kodanj 4. t. m.: Med 8. in 9. uro zjutraj je ogromna množica ljudstva hitela proti pristanišču na sprejem dr. Cooka, ki se je imel vršiti ob 9. uri zjutraj. Ob nabrežju so bili prestolonaslednik kakor predsednik geografične družbe, načelnik družbe, trgovinski minister, ameriški odposlanec ter veliko število danskih in inozemskih časnikarjev. Zaradi razburkanega morja je dospela ladja „Hans Egede“ v pristanišče še-le okolo 10. ure. Parnik je bil ves v zastavah in je razvil ameriško zastavo. Prestolonaslednik in načelnik sta se v malem parniku podala na parnik „Hans Egede“, kjer je prestolonaslednik imel nagovor na dr. Cooka, na kar se je Cook zahvalil. Nato je mali parnik odvedel na kopno prestolonaslednika, ostale gospode in dr. Cooka. Čim je množica zagledala dr. Cooka, ga je pozdravila z navdušenimi „hura“ klici, ki so se podvojili, ko se je dr. Cook s prestolonaslednikom izkrcal. Od vseh strani so se čuli klici: „Dvignite ga na rame, hočemo ga videti.“ Dr. Cook se nikakor ni mogel preriti skozi množico, tako, da so ga s pomočjo policije odvedli v meteorologični zavod, odkoder se je z avtomobilom odpeljal v hotel. Množica je dr. Cooka povsod viharno pozdravljala.

Kodanj 4. t. m.: Danes popoldne je kralj Friderik v gradu Amalienborg v navzočnosti kraljice Luize sprejel dr. Cooka v avdijenci, ki je trajala pol ure.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1229. **Kranjsko.** 144 1—1

Na štirirazredni dekliški ljudski šoli v Kamniku je stalno oddati novoustanovljeno učno mesto z zakonitimi prejemki.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj predlagati

do 15. oktobra 1909.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščene prosilke morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobne za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku,
dne 24. septembra 1909.

Št. 2310. 141 1—1

V novomeškem šolskem okraju se razpisujejo v stalno nameščenje učno mesto na enorazrednici na Selih ter nadučiteljska in učiteljska služba na dvorazrednici v Hinjah.

Pravilno opremljene prošnje naj se semkaj vlagajo do 26. septembra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem,
dne 28. avgusta 1909.
Za predsednika: Rechbach.

Razglasi.

Št. 1064. 143 1—1

Na obeh mestnih slovenskih otroških vrtcih v Komenskega ulici in pa v cerkveni ulici se prične šolsko leto 1909/10. dne 17. septembra 1909.

Vpisavalo se bode v šolskih prostorih dne 16. septembra t. l.

C. kr. mestni šolski svet ljubljanski,
dne 2. septembra 1909.
Predsednikov namestnik: Vončina l. r.

Št. 1064. 142 1—1

Vsled razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 31. avgusta t. l. pod št. 5061. prične se na mestnih ljudskih šolah šolsko leto 1909/10.

dne 17. septembra 1909

s klicanjem sv. Duha in potem takoj z rednim šolskim poukom.

Vpisavalo se bode dne 14., 15. in 16. septembra t. l. v šolskih prostorih, t. j. za I. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopju v Komenskega ulici št. 17; za II. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopju na Cojzovi cesti štev. 5; za III. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopju na Erjavčevi cesti št. 21; za mestno dvorazrednico na Barji v šolskem poslopju na Karolinski zemlji št. 40; za nemško deško ljudsko šolo v šolskem poslopju na Erjavčevi cesti št. 21; za mestno slovensko dekliško osemrazrednico v šolskem poslopju na sv. Jakoba trgu št. 1; za mestno nemško dekliško osemrazrednico v šolskem poslopju na Erjavčevi cesti št. 19.

Vnanji otroci se s prihodnjim šolskim letom pričenši v mestne šole ne bodo več sprejemali.

C. kr. mestni šolski svet ljubljanski,
dne 2. septembra 1909.
Predsednikov namestnik: Vončina l. r.

: Šolske :
knjige
za vse šole

v najnovejših odobrenih izdajah ter vse šolske potrebščine v najboljši kakovosti priporoča po zmerni ceni

L. Schwentner

v Ljubljani, Prešernova ulica št. 3.

Poslopje „Mestne hranilnice“.

Zagrebška tovarna, tvrdke Henrik Francka sinov, v vsakem oziru novodobno urejena, izdeluje svoje proizvode izključno le iz najboljših sirovin.
V Vaš prid bode, bodete li pri nakupovanju dajali prednost temu izvrstnemu proizvodu pravemu :Franckovem: kavnem pridatku z mlinčkom, iz zagrebške tovarne.

Tovarniška znamka.

sl. Zaga V. Y 1162, 5:9 I. V.

Našim rodbinam priporočamo 28
- Kolinsko cikorijo -

Slavnemu učiteljstvu se priporoča stara in znana gostilna pri

„Zlati ribi“.

Izborna kuhinja in klet. — Vsak petek raki in sveže morske ribe.

Za obilni obisk se priporoča

139 6—2 **Beti Pilko-Kos.**

Vsem onim, ki ljubijo žlahtno kapljico in dobro kuhinjo z vedno svežimi raznovrstnimi jedili priporoča svojo nanovo urejeno

restavracijo

kakor tudi moderno opremljeni in ceneni

hotel ‚Južni kolodvor‘

nasproti kolodvoru in

hotel „TRIGLAV“

v Bohinjski Bistrici.

Krasna lega, največji konfort, planinsko letovišče.

68 12—6 **A. Seidel,** restavrater.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem

poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 11 26—18

Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Špecialna trgovina za opreme nevest.

Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled. — Švicarske vezenine.

Strogo solidno blago. Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica:

23 42—38 **Kolodvorske ulice št. 8.**

Snažno se oblači

vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice 111 52—10

Marije Jirsové

učiteljeve soproge

v Novém Hrádku n/Met.

(dobaviteljica deželne osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 metrov dolgih odrezkov **cefira, kanafasa, flanele, platna, modrotiska** itd. Zavoj 45 m za **18 K,** najlepša kvaliteta 40 m za **20 K** franko, tudi polovico zavoja za **9,** ozir. **10 K.** Blago je stalnobarvno in močne kakovosti.

Naročite in ostanete stalni odjemalci. **Vzorci blaga zastonj in franko.**

Pišite po vzorce!

V. J. Havlíček a bratr

v Poděbradech na Češkem

:: izvozni dom modnega in ročnega tkanega blaga. ::

Razprodaja ostanke v raznih velikostih in po znatno znižanih cenah. **Vzorci franko.**

Volnenega blaga, sukna, pralne svile, delenov.

Samo pri nas vse pristno.

Zavitek s 40 metri pralnih ostankov, okusno sortiranih za 18 K franko dostavljeno.

Od teh ne pošiljamo vzorcev.

921—19

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. amerikanska

tovarna Cottage-Organs in orgelj-harmonijev.

36 52 33

Najboljše orgelj-harmonije obeh sistemov izdeluje in pošilja najceneje

RUDOLF PAJKR

& Komp.,

Kraljevi gradec št. 133

(Češko).

Zaloge: **Dunaj, Praga, Budimpešta.**

Harmonije na pendel obeh sistemov in vseh velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve, semenišča in kot orglje za vajo.

Pošilja se poštnine prosto do zadnje železniške postaje. Gospodom učiteljem visok rabat. **Delna odplačila od 8 K dalje.**

Cenovniki gratis in franko.

Ne zamudite

se letos prepričati o čudovito znižanih cenah

v veletrgovski hiši

R. STERMECKI v Celju.

Vzorci proti vrnitvi in pošiljatvi čez K 20·— franko.

Posebno po ceni je: fina satinasta odeja, šivana, lastni izdelek, samo K 8·—. 55 26 15

Gričar & Mejač

v Ljubljani, Prešernove ulice 9

priporočata v veliki izberi po najnižji ceni

obleke za gospode in dečke, površnike za gospode in dečke, obleke za otroke, žakete za dame, paleto za dame, plašče za deklice itd. itd.

Nepremočljive pelerine iz lodna ali velblodje dlake (Kamelhaar) v vseh velikostih. Gg. učiteljem in učiteljicam popust za »Učiteljski konvikt«. 32 24—8

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Najnižje cene.

Ivan Bonač

v Ljubljani 121—6

Šelenburgove ulice 6

(nasproti glavne pošte)

priporoča slavnim šolskim vodstvom svojo

trgovino papirja in šolskih potrebščin.

Velika zaloga vsakovrstnih **šolskih zvezkov, papirja, črnila** itd. itd. — Edina zaloga **najboljših svinčnikov** v korist družbe sv. Cirila in Metoda.

(Prosim blagovolite zahtevati cenovnik, ki ga dopošljem brezplačno.)

Risarska stojala

iz močne Ia lepenke

z upognjenim hrbtom (nezarezanim) po najnovejšem predpisu.

Velikosti I. = 240 × 195 mm à 10 vin.
II. = 280 × 200 mm à 12 vin.
III. = 350 × 250 mm à 22 vin.

Trpežne zaponke za pritrjenje predlog 100 komadov K 2·—.

- Velika knjigoveznica -

v kateri se izdelujejo preprosta kakor tudi najfinejša dela. — Za **šolske** in **ljudske knjižnice** stavim **posebno znižane cene** in so take knjižice **najtrpežneje** v močno platno vezane. — Čc. šolska vodstva naj blagovolijo radi cen vprašati.

Strogo solidna postrežba.

V najtnem založništvu je izšla:

VOJVODINA KRANJSKA

Izdava A za šole:

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom in dodanim pojasnilom zemljepisnih znamenj.

Sestavil in narisal

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Visoki deželni svèt kranjski je z razpisom z dne 25. maja 1907, št. 2463, odobril in pripustil to učilo v uporabo kot razredno na ljudskih in meščanskih šolah s slovenskim učnim jezikom.

Vsi nariski, izvršeni na 18 listih, so risani v merilu 1 : 75.000. — Velikost 87 × 60 cm.

Torej ponazorujejo po minimalnem načrtu za zemljepisni pouk v ljudskih šolah izbrano učilo v taki velikosti in preglednosti, da ga vsi učenci vsega razreda lahko na daljavo čitajo.

Cena 10 K.

Izdava B za učence:

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom.

Sestavil in narisal

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Izbor učiva se nasłanja doslovno na podrobni učni načrt, ki ga je odobril c. kr. deželni šolski svèt z razpisom z dne 27. decembra 1903, št. 2791, in ki velja kot normativ za domoznanski pouk v četrtem šolskem letu 2-, 3-, 4- in večrazrednih ljudskih šol. Z razpisom vis. c. kr. deželnega šolskega svéta kranjskega z dne 28. januarja 1908, št. 468, je to delo odobreno kot učilo na ljudskih in meščanskih šolah.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. Cena 1 K.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča **kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni** in **barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo** itd. — **Največja zaloga vseh tiskovin** za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitninske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — **Strune** za gosli. — **Štambilje,** vignete. — **Zavitke za urade** v vseh velikostih. — **Ceniki** brezplačno na razpolago. — **Dobro blago in točna postrežba.** 6 42—37

UČITELJSKA TISKARNA

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče štev. 4 ~ v Ljubljani ~ Gradišče štev. 4

priporoča sl. kraj. šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Postrežba točna. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah. Tiskovine se izvršujejo v eni ali več barvah. Tiskanje muzikalij in časopisov.

Telefon št. 118. **Litografija.** **Poštna hranilnica št. 76.307.**

(5) 52—33

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.